

- спеціалістів немовного профілю вузу) / Л.А. Онуфрієва // Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України / За ред. С.Д.Максименка. – Т.Х. – Випуск 2. – К.: ДП “Інформаційно-аналітичне агентство”, 2007. – С. 386-396.
7. Скляренко Н.К. Типологія вправ для навчання ділового спілкування та сучасні вимоги до них / Н.К.Скляренко // Навчання ділової англійської мови у Східній Європі: Міжнародна наукова конференція. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2004. – С 23-25.
 8. Thomas Finkenstadt, Konrad Schozder. Sprachen im Europa von Morden. – Berlin und Munchen, 1992.
 9. Apelt W. Grundlagen der Motivation im Fremdsprachenunterricht, Wissenschaftliche Zeitschrift. – 1984. – № 28.

The article deals with active methods of teaching foreign languages students vyshu linguistic specialties that contribute to the formation of foreign language communicative competence, increase academic motivation and promote professional and personal growth of students. Analysis of psychological features of communicative directed learning and its impact on cognitive motivation of students. Attempt to give the variant interpretations of the experience of foreign language teaching from a position of psychological features of speech competence of students of the future graduates linguistic specialties universities.

Keywords: psychological features, formation, foreign language communicative competence, student, non-linguistic specialty, communicative interaction.

Отримано: 2.02.2011

УДК 378.016:159.9

Л.А.Онуфрієва

ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Формування професіоналізму вчителя нового типу обумовлює в науковому і викладацькому середовищі необхідність пошуку й обґрунтування шляхів, факторів та умов, які б забезпечили ефективніший вплив психології на професійну підготовку майбутнього педагога. Формування особистості майбутнього педагога розглядається дослідниками як тривалий і поетапний процес, який забезпечується

поєднанню психолого-педагогічного курсу з використанням активних форм навчання, залученням студентів до науково-дослідницької роботи, участю студентів у громадській роботі, що уможливить подолання проблеми психологічної підготовки майбутнього педагога.

Ключові слова: психологічна підготовка, професіоналізм, майбутні педагоги, професійна підготовка, формування особистості, навчання, розвиток, здібності, навички.

Формирование учителя нового типа обуславливает в научной и преподавательской среде необходимость поиска и обоснования способов, фактов и условий, которые смогли бы обеспечить более эффективное влияние психологии на профессиональную подготовку будущего педагога. Формирование личности будущего педагога рассматривается исследователями как длительный и поэтапный процесс, который обеспечивается соединением психолого-педагогического курса с использованием активных форм обучения, привлечением студентов к научно-исследовательской работе, что будет способствовать преодолению проблемы психологической подготовки будущего педагога.

Ключевые слова: психологическая подготовка, профессионализм, будущие педагоги, профессиональная подготовка, формирование личности, обучение, развитие, способности, навыки.

У наш час гуманізація всіх сфер життя передбачає розкриття творчих можливостей особистості й створення умов для її гармонійного розвитку, формування соціальної активності й відповідальності та професійності. А це завдання можна позитивно вирішити за умови докорінної перебудови всієї системи освіти, особистість учителя в якій відіграє центральну роль. Сьогоднішні надзвичайно складні соціальні умови характеризуються особливою гостротою, постійно відбувається ламка стереотипів, пов'язаних із мотивацією діяльності й особистістю педагога, процесами навчання й виховання в цілому. Результати багатьох досліджень у галузі психологічної і педагогічної освіти свідчать про кризовий стан у підготовці вчителя. Як правило, наслідком цього є значне зниження соціального престижу вчительської професії, поглиблення і загострення проблем шкільної освіти. На нашу думку, дослідження нагального питання підготовки педагогічних фахівців у нашій країні є одним із центральних у педагогічній і психологічній науках.

“Професіоналізм вчителя” концентрує в собі наявність не лише необхідного високого рівня знань у різних галузях наук, а й оволодіння сукупністю професійних знань та навичок як фахівця: формування постійного інтересу до особистості учня і його світогляду, педагогічного такту і професійної відповідальності. Саме ці риси повинні формуватися у свідомості майбутнього педагога ще з студентської лави, тому проблема формування професіоналізму

майбутніх вчителів в умовах педагогічного вишу є актуальною для сучасних дослідників, на думку яких професійна відповідальність – це інтегральна якість особистості: усвідомлення соціальної значущості своєї діяльності (1); чітке знання своїх професійних функцій; вимогливість у поєднанні з добродушністю; володіння вміннями і практичними навичками педагогічної роботи; ініціатива; самостійність; творче ставлення до справи; чуття професії.

Теоретичну основу нашого дослідження складають праці, присвячені філософсько-психологічним закономірностям розвитку особистості (М. Бердяєв, В. Вернадський, І. Кант, А. Маслоу, К. Роджерс, Г. Сковорода, В. Франкл, К. Юнг та ін.); положення теорії особистості й діяльності: принцип системного вивчення особистості й діяльності (К. Абульханова-Славська, Б. Ананьєв, П. Анохін, О. Брушлинський, Б. Ломов та ін.); концепція діяльнісного опосередкування особистісного розвитку (О. Леонт'єв, С. Максименко, А. Петровський та ін.); положення про сутність та розвиток особистості як суб'єкта власної життєдіяльності (К. Абульханова-Славська, В. Брушлинський, В. Моляко, В. Роменець, Т. Титаренко, Т. Яценко та ін.); теорії діяльності, навчання і розвитку особистості (Б. Ананьєв, О. Леонт'єв, А. Петровський, С. Луценко та ін.); концепції розвитку освіти та організації навчального процесу у вищих навчальних закладах (А. Алексюк, В. Андрущенко, С. Архангельський, Є. Барбіна, В. Беспалько, С. Гончаренко, І. Зязюн, М. Євтух, В. Кремінь, В. Лозова, В. Лутай, І. Тихонов, Г. Троцько та ін.); положення про гуманізацію професійної освіти (Г. Балл, І. Бех, О. Бодальов, С. Бондаревська, С. Гончаренко, В. Гринькова, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кудін, В. Лутай, В. Онищук, А. Сущенко, Т. Сущенко, Н. Тализіна, Г. Щукіна та ін.); праці, в яких представлено положення особистісно-зорієнтованого підходу й педагогічного супроводу саморозвитку особистості в навчально-виховному процесі (Ш. Амонашвілі, Г. Балл, І. Бех, С. Бондаревська, М. Бітянова, О. Вербицький, Н. Коломінський, Н. Ключєва, О. Леонт'єв, В. Лутай, О. Пехота, К. Роджерс, О. Савченко, Т. Чиркова, І. Якиманська та ін.); акмеологічний підхід (О. Анісімов, О. Бодальов, А. Деркач, В. Зазикін, Н. Кузьміна, А. Маркова, А. Ситніков, В. Шадріков та ін.); наукові уявлення про особистість професіонала і закономірності його становлення (В. Бодров, К. Гуревич, Б. Ломов, А. Маркова, В. Шадріков та ін.).

Як свідчить здійснений нами аналіз психолого-педагогічної літератури та досліджень учених, фахова підготовка педагогів і сьогодні залишається, в основному, просто формальною і фор-

мування професіоналізму майбутніх фахівців здійснюється стихійно та детермінується комплексом випадкових факторів, а не цілеспрямованою психолого-педагогічною роботою з майбутніми фахівцями у цій галузі.

Надзвичайно тривалим є процес формування у сучасних студентів-майбутніх педагогів професійної відповідальності як соціально-педагогічної категорії. Відсутність чітких рекомендацій щодо проведення занять з педагогічних дисциплін та організації практичної діяльності з метою підвищення якості формування професійної відповідальності майбутнього вчителя створюють труднощі, що приводять до зниження ефективності педагогічного впливу. Важливим є використання таких методів і засобів навчання, які забезпечують повноцінну участь студента в процесі його професійної підготовки в умовах навчального співробітництва; вироблення студентом власних поглядів на поставлені проблеми і пошук шляхів їх вирішення, формування самостійності; оригінальності мислення. Доречним є використання ігрових методів навчання, психологічних тренінгів, колективних занять у мікрогрупах, практичної роботи в школі та інших методів і форм навчання, що дозволяють їхнім учасникам набувати навичок навчального співробітництва, розкривати індивідуальні можливості кожної особистості учня, творчо готувати себе до майбутньої професійної діяльності в умовах гуманістично-особистісного підходу у навчанні. З наших досліджень бачимо, що обмеження можливостей розумової діяльності студентів на лекції приводять до низької якості засвоєння навчального матеріалу, зниження рівня активності розумової спрямованості студентів; лекції забезпечують надійне засвоєння матеріалу тільки на рівні знайомства і репродуктивному рівні, тобто сприйняття інформації про вивчений об'єкт [4; 105]. Заняття-семінар є синтезом опрацьованої студентами наукової літератури, формування вміння критично оцінювати теоретичні джерела й допомагає у розв'язанні складних питань, що виникають у процесі засвоєння певної теми, в усвідомленні логіки теми, її зв'язку з іншими поняттями й навчальними дисциплінами і темами, але, враховуючи сьогоденішню практику навчання у ВНЗ, головним завданням семінарських занять у першу чергу виступає просто перевірка знань, а не розвиток самостійності, оригінальності мислення, уміння знаходити і відстоювати свою власну точку зору. Ігнорування у навчальному процесі використання активних форм і методів не сприяє формуванню й закріпленню у майбутніх вчителів професійної відповідальності, а, отже, необхідним у навчальному процесі є використання активних методів

навчання і педагогічних ситуацій, завдань, спрямованих на інтенсифікацію фахової професійної підготовки; інтегрування в ній теоретичних знань і практичних умінь, забезпечення творчих умов для реалізації здібностей, розвитку особистості майбутніх педагогів, включення студентів в індивідуальні та колективні форми науково-педагогічної діяльності з поступовим ускладненням її змісту і моделюванням реальної діяльності вчителя, що є обов'язковою запорукою формування професійної відповідальності майбутнього педагога. Для того, щоб студент-майбутній педагог зумів опанувати новітніми педагогічними технологіями, що побудовані на діалогічному підході, потрібно суттєво змінити організацію навчально-виховного процесу у ВНЗ. Дослідниця Т. Титова пропонує розширити арсенал організаційних форм проведення занять, в яких діалогічний метод стає домінуючим, отже, набуватимуть потужності диспути, співбесіди, самоаналіз, "мозкові атаки", моделювання, конструювання, захист творчих проєктів, проблемні та ситуаційні завдання, дидактичний театр, навчання пошуку альтернативних рішень та ін. [7; 146]. Т.Ткачук зазначає, що часто згасає інтерес до обраної професії ще під час навчання у вищі, а, отже, навіть внутрішньо мотивований вибір майбутньої професії не завжди гарантує успішність професійного самовизначення. Студент повинен упродовж професійної діяльності або в умовах, що максимально наближені до реальних професійних ситуацій, перевірити свої можливості і не сформувавши позитивне відношення до себе як до суб'єкта обраної професійної діяльності. Лише у тих студентів, які під час навчання оволоділи навичками педагогічної діяльності, спостерігається інтерес і впевненість у виборі педагогічної професії. Таких навичок студенти можуть набути завдяки участі у різних суспільно-громадських учнівських організаціях, роботі у літніх таборах праці та відпочинку та ін. і мають можливість перевірити обґрунтованість, глибину та дієвість свого вибору професії. Досить часто у сучасних вищих навчальних закладах, що готують майбутніх педагогів, можна спостерігати процес відсторонення від залучення студентів до подібних акцій: все рідше можна зустріти студента, який був би членом якогось гуртка, брав би участь у якихось суспільно-громадських акціях, добродійних, волонтерських чи у виховних заходах. Тому вузькість інтересів майбутнього вчителя є показником його недостатньої спрямованості до педагогічної діяльності. Різноманітність інтересів сприяє розвитку творчого ставлення, створенню умов для формування соціальної позиції і, відповідно, високого рівня педагогічної майстерності майбутнього педагога. На нашу думку,

одним із основних напрямків формування професійного інтересу у майбутніх вчителів повинно стати повернення традицій залучення студентів до активної суспільно-громадської, добровільної і волонтерської роботи. Науково-педагогічні працівники повинні зробити все для того, щоб сформоване професійне самовизначення й професійний інтерес студентів не згасали і змінювалися лише у позитивному напрямку.

Отже, проблемі формування професіоналізму майбутнього в умовах педагогічного процесу приділяється багато уваги українськими вченими та викладачами. В своїх дослідженнях вони звертають увагу на необхідності використання під час навчального процесу таких методів і засобів навчання, які забезпечать повноправну участь студента в процесі його професійної підготовки в умовах співробітництва, вироблення студентом на основі засвоєного наукового змісту власних поглядів на поставлені проблеми і пошук їхніх рішень, формування самостійності й оригінальності мислення. Організація навчально-виховної роботи повинна передбачати варіативність змісту навчання, певний ступінь його вибору студентом, залучення студентів до активної громадської роботи. Тільки побудований на цих принципах навчальний процес у ВНЗ зможе закріпити в свідомості майбутнього педагога професійну відповідальність, стійкий професійний інтерес та постійне прагнення до власного професійно-педагогічного вдосконалення.

Творча особистість учителя є важливою умовою результативності навчально-виховного процесу. Для майбутнього вчителя особливої цінність становлять такі якості, як самосвідомість, самостійність, сміливість, рішучість, працелюбність, наполегливість, зацікавленість, допитливість, інтуїція, захопленість, гнучкість тощо; й такі вміння, як уміння аналізувати, синтезувати, проводити аналогії і порівняння, уміння сміливо будувати і висловлювати думки, висловлювати одну і ту ж думку в різних мовних формах (мовна варіативність), доносити свої думки до розуміння інших, виділяти в інформації, процесах і явищах суттєві ознаки, узагальнювати і диференціювати предмети і явища, дії і процеси, вчинки і відношення, робити висновки та вибирати найкраще. Дослідники В.Галузинський, М.Євтух, Є.Спіцин, З.Шалік вказують, що у вищій педагогічній школі переважає інформаційне навчання, яке формує репродуктивне мислення [4; 96], внаслідок чого виникла парадоксальна ситуація: сучасна школа вимагає творчо працюючого вчителя, а підготовка його у більшій частині педвишів нерідко обмежується розв'язанням типових завдань за попередньо відомими правилами: процес

навчання у них орієнтований, в основному, на заучування певних знань, понять, фактів, тому у студентів формується відтворююче мислення, яке не здатне схоплювати суть явищ і процесів. Тому, на думку дослідників, необхідно перевести всю систему навчання з формування репродуктивного мислення на продуктивне, засноване на знаннях способів здатності мислити та вміннях користуватися ними реально [4; 94-103]. Завдання формування творчої особистості майбутнього вчителя обумовлюють певну специфіку залучення студентів до участі студентів не лише в проведенні наукових досліджень, але й у впровадженні отриманих їх результатів у виробництво [4; 97]. На небезпечності збереження в навчальному процесі вищої педагогічної школи орієнтацій на кінцевість освіти наголошують й такі дослідники, як Н. Комаренко, Л. Таланова, О. Цокор [7; 18-19], які зазначають, що стереотипи педагогічної свідомості виражені в орієнтації на вузький професіоналізм, а це призводить до випуску спеціалістів з обмеженим культурним кругозором і примітивним соціальним мисленням, що особливо небезпечно, коли мова йде про педагогічну освіту, тісний зв'язок науково-дослідної роботи студентів з практикою майбутньої роботи, адже саме в процесі практики створюються сприятливі умови для проведення реальних науково-педагогічних досліджень та впровадження отриманих результатів безпосередньо в навчально-виховний процес. Враховуючи специфіку майбутньої діяльності випускників педагогічного вишу, дослідники вбачають перспективним те, щоб в основу концепції організації НДРС у педагогічному ВНЗ була покладена професійно-педагогічна спрямованість НДРС. Торкаючись аналізу стану організації науково-дослідної роботи студентів (НДРС), переконуємось, що сьогодні чіткої системи в організації творчої підготовки майбутніх вчителів у більшості ВНЗ немає через перевантаження науково-педагогічних працівників навчальними заняттями, відсутність навичок дослідницької роботи студентів, не вистачає необхідної наукової літератури з цього напрямку. Як наслідок у переважної більшості випускників педагогічних вишів досі не сформована установка на самостійну наукову дослідницьку діяльність, не в повному обсязі сформовано педагогічні дослідницькі вміння, які використовуються безсистемно та нерегулярно. Для розв'язання цих проблем вчені В. Галузинський, М. Євтух пропонують сформувати теоретичну основу концепції організації НДРС, яка включає такі основні компоненти:

- прагнення навчити всьому і назавжди, засвоєння готових знань, перевантаження навчальних програм конкретним матеріалом, догматизм і формалізм мислення;

- використання особистості педагога лише як засоба передавання і ретранслятора знань, хоча в умовах розвитку засобів масової інформації, персональних комп'ютерів роль педагога як джерела інформації повільно переходить до інформаційних засобів, а на нього покладаються виховні функції, до виконання яких він менше всього готовий у наш час;
- негативне ставлення до творчості, що проявляється в одноманітності шкіл і ВНЗ, програм, підручників, виховних заходів.

Дослідниця О. Турініна вважає, що вирішення завдання розкриття творчих можливостей особистості майбутнього вчителя можливе за умови докорінної перебудови підготовки педагогічних кадрів, суть якої полягає у розширенні аспекту творчої діяльності, а умовою ефективного формування у майбутніх вчителів творчих можливостей є розробка і використання у навчанні нових освітніх технологій, спрямованих на розвиток особистості майбутнього педагога, його образного просторового мислення і фантазії, на забезпечення режиму найбільшого сприяння для реалізації індивідуальних інтересів, можливостей і здібностей студентів [5; 157-159]. У нових технологіях повинна усуватись багато-предметність, за якою студенти змушені одночасно вивчати впродовж семестру 10-12 навчальних дисциплін. На думку дослідниці, важливою умовою формування творчої особистості виступає поєднання психолого-педагогічних знань і психолого-педагогічної практики, використання на заняттях з педагогіки й психології таких прийомів та методів, як ділові ігри, дискусії, рішення проблемних ситуацій. Як вважає дослідниця Н. Шаповалова, проблемне навчання передбачає активне набуття знань, умінь і навичок, їх творче використання, а також розвиток пізнавальної діяльності й розумових здібностей студентів-майбутніх педагогів, у ході якого розвивається мислення і пам'ять студентів, їх винахідливість, пошукові здібності [5; 190]. Дослідниця наголошує, що проблемне навчання студентів сприяє подоланню суперечностей між ростом інформації та обмеженим строком навчання, сприяє підвищенню якості підготовки спеціалістів як творчих особистостей і його впровадження доцільно поєднувати з інформаційно-пояснювальним методом, де водночас будуть розвиватись репродуктивне і творче мислення, в якому виробляється новий підхід, нова ідея, нова стратегія, проблема розв'язується неординарно, по-новому, одержуються нові неочікувані результати. Лише в цьому випадку можна отримати високу ефективність навчального процесу [5; 190-191]. Ми вважаємо, щоб змінити існуючий стан підготовки творчої особистості майбутнього вчителя в кращу сторону, необхідно інтенсифікувати навчальний процес, підсилити його привабливість та результативність не лише у відношенні до певної мети, але й до всіх повсякденних форм і

методів навчання. Прищеплення студентам цих здебільшого нетрадиційних і складних умінь та навичок потребує певного перегляду системи творчої підготовки, який повинен торкнутися всіх сторін навчально-виховного процесу.

Основною характеристикою професійно-педагогічної сформованості вчителя є його професійно-психологічна підготовка, тому суть взаємодії цих компонентів загальноособистісної спрямованості полягає в тому, що добре побудований процес професійно-психологічного навчання створює сприятливі умови не тільки для подальшого розвитку і закріплення якостей майбутніх педагогів, яких вони набули перед вступом до вишу, але й розвитку та формування нових, професійно важливих якостей, психолого-педагогічних знань, умінь і навичок, тобто цілісного формування всебічно розвинутої особистості майбутнього педагога, його професійно-педагогічної спрямованості. Сьогодні реальний стан психологічної підготовки майбутнього вчителя не відповідає об'єктивним вимогам суспільства, завданням реформування та гуманізації освіти, оскільки не забезпечує належного рівня когнітивного компонента професійної культури майбутнього фахівця, що зумовлено здебільшого об'єктивними факторами:

- невідповідність програм психологічних курсів вимогам педагогічної діяльності;
- відсутність наступності та міжпредметної взаємодії між психологічними, педагогічними, методологічними та спеціальними дисциплінами;
- орієнтація психологічної підготовки майбутнього вчителя лише на предметну спеціалізацію як викладача тих чи інших дисциплін;
- незавершеність теоретико-методологічної підготовки майбутнього педагога;
- обмеженість викладання психології в часі;
- відсутність комплексних курсових і дипломних робіт, державних іспитів;
- недостатнє використання сучасних надбань психології у навчальних курсах вишу [4; 185-186].

Сучасні дослідники Л.Волинська, Я.Бурлака, Л.Захарова, А.Маркова, В.Семиченко, О.Скрипченко, О.Тарновська, О.Леоненко вказують на недостатнє використання потенціалу дисциплін психолого-педагогічного циклу у формуванні професійної спрямованості майбутнього педагога на теоретичних аспектах дослідження проблеми професійно-психологічної спрямованості майбутнього вчителя С. Яремчик наголошує. Тому необхідно

здійснити пошук та обґрунтування шляхів, факторів та умов, які б забезпечили ефективніший вплив психології на професійну підготовку майбутнього вчителя, активізували у нього стійкий інтерес до психологічних знань та уміння здобувати їх самостійно і застосовувати при вирішенні педагогічних завдань, тобто формували у нього професійно-психологічну спрямованість.

Дослідниця В. Філіппова наголошує на необхідності таких моментів викладання психології у виші:

- включення психологічної підготовки майбутнього педагога у цілісний психолого-педагогічний комплекс;
- психологія у виші – структурна єдність теоретичного, методичного і практичного блоків;
- самопізнання власного “Я” студента педагогічного ВНЗ із розумінням самоцінності [5; 166-168].

Сьогодні все більше значення відіграє підхід до формування майбутнього вчителя через розвиток спеціальних здібностей, особистісних якостей, індивідуально-психологічних особливостей. Дослідниця Л. Толстолужська акцентує увагу на вивченні мотивів діяльності та механізмів їх взаємодії як детермінанти психолого-професійної поведінки особистості майбутнього вчителя і тому глибинні мотивації потрібно виявляти, вивчати, переводити в усвідомлений план і корегувати ще зі студентської лави [5; 154-157]. Важливою ланкою у проблемі формування психолого-професійної спрямованості особистості вчителя є становлення його ціннісних орієнтацій, які розглядалися з боку виховання у майбутніх вчителів пріоритетних цінностей дослідниками Р. Скульським, Н. Максимчук, З. Рябікінім. Адже необхідною рисою сучасного педагога є здатність сприймати учня таким, яким він є, розуміти його, прогнозувати поведінку, вчинки та досягнення, що є основою результативності дій вчителя, які забезпечують продуктивність взаємодії з учнем; здатність проникати в психіку іншої людини, співчувати їй та приймати її почуття, враховувати з її бажанням. Дослідник О. Гуменюк акцентує на проблемі формування емпатії у процесі психологічної підготовки вчителів і вказує на шляхи формування й підвищення емпатійності шляхом тренувань [4; 202-210] та висновок про те, що можливо сформувати здатність педагога до емпатії, а формування цієї здатності є провідним у процесі активного гуманістичного виховання. У працях сучасних вітчизняних вчених все частіше спостерігається акцентування уваги на проблемі психологічної підготовки майбутнього вчителя як необхідного компонента його професійної сформованості. Сучасні завдання реформування освіти в Україні та підготовки вчителя

вимагають формування у студентів педагогічного вишу в процесі професійної підготовки таких особистісних якостей, що характеризуються усвідомлюваними особистістю домінуючими професійними мотивами, які визначають стійке, активно-дійове, позитивне ставлення особистості до оволодіння психологічними знаннями, навичками, вміннями, до асертивно-педагогічного стилю спілкування у суб'єкт-суб'єктних взаємовідносинах, та яке забезпечує ефективність вирішення виховних, освітніх і розвиваючих завдань у майбутній педагогічній діяльності; робиться висновок про необхідність пошуку та обґрунтування шляхів, факторів і умов, які б забезпечили більш ефективний вплив психології на професійну підготовку майбутнього вчителя, активізували в нього стійкий інтерес до психологічних знань та уміння здобувати їх самостійно і застосовувати при вирішенні педагогічних завдань.

В умовах сучасної вищої педагогічної освіти необхідним є формування вчителя нового типу, який гармонійно поєднував би ініціативність і самостійність, професіоналізм і творчість, розвинені загальнолюдські цінності, високий рівень культури і відповідальності. Проте ми досить часто чуємо нарікання на те, що сучасні вчителі позбавлені ініціативності і самостійності, професіоналізму і творчості. Серед недоліків організації навчального процесу у ВНЗ, які є причиною відсутності у їх випускників таких якостей, як професійна відповідальність, стійкий інтерес до педагогічної діяльності, відповідний педагогічний світогляд, такт, ініціативність, прагнення до професійного самовдосконалення, творчого пошуку. Дослідники відзначають стереотипне викладання, яке гальмує запровадження в навчальний процес нових технологій, нетрадиційних форм викладання, досить слабкий рівень застосування проблемних завдань, науково-дослідницької роботи студента, що сприяє формуванню в майбутнього педагога творчого мислення та професійної відповідальності; обґрунтування необхідності впливу психології на професійну підготовку майбутнього вчителя та недостатнє використання її потенціалу в здійсненні цього завдання. Це, в свою чергу, породжує в науковому і викладацькому середовищі необхідність пошуку й обґрунтування шляхів, факторів та умов, які б уможливили ефективніший вплив психології на професійну підготовку майбутнього вчителя, активізували у нього стійкий інтерес до психологічних знань та вміння здобувати їх самостійно і застосовувати при вирішенні педагогічних завдань, тобто формувати у нього професійно-психологічну спрямованість.

Отже, формування особистості майбутнього педагога розглядається дослідниками як тривалий і поетапний процес, який

забезпечується поєднанням педагогічно-психологічного курсу з використанням активних форм навчання, залученням студентів до науково-дослідницької роботи, участю студентів у громадській роботі. Забезпечення навчального процесу цими компонентами є значним кроком на шляху до подолання проблеми становлення особистості майбутнього вчителя.

Список використаних джерел

1. Максименко С.Д. Генеза здійснення особистості: Наук.моногр. / С.Д.Максименко. – К.: КММ, 2006. – 255 с.
2. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. О.Г.Мороза. – К., 2000.
3. Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Ред. кол.: Б.І. Холод (гол.ред.) та ін. – К.: НМЦВО, 2000. – Вип. 27. – 256 с.
4. Психологія. Збірник наукових праць. – Випуск 2 (5). – К.: НПУ, 1999. – 280 с.
5. Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства: Матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції НПУ ім. М.П. Драгоманова 18-19 жовтня 2000 р. / Укл. П.В. Дмитренко, О.Л. Макаренко. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2000. – Ч. 3. – 244 с.
6. Слостенин В.А. Профессиональная деятельность и личность педагога / В.А.Слостенин // Педагогическое образование и наука. – 2000. – №1. – С. 37-38.
7. Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць / Ред. кол.: Н.В.Гузій (відп. ред.) та ін. – К.: УДПУ, 1997. – 319 с.

The formation of teacher's professionalism of a new type stipulates the necessity of search and grounds of ways, factors and conditions which would provide more effective psychological influence upon the professional training of a future teacher. The formation of a future teacher's personality is envisaged as a durable and step-by-step process that is secured with the combination of psychological and pedagogical course with using of active forms of teaching, attracting students into scientific and research work, taking part in the social work that will give an opportunity to overcome the problem of psychological training of future teachers.

Keywords: psychological training, professionalism, future teachers, professional training, formation of personality, studying, development, abilities, skills.

Отримано: 3.02.2011